

C/2024/2100

26.3.2024

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité inzake de planning van grensoverschrijdende energie-infrastructuur

(verkennd advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU)

(C/2024/2100)

Rapporteur: **Thomas KATTNIG**

Raadpleging	Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU, 10.7.2023
Rechtsgrond	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Vervoer, Energie, Infrastructuur en Informatiemaatschappij
Goedkeuring door de afdeling	19.12.2023
Goedkeuring door de voltallige vergadering	18.1.2024
Zitting nr.	584
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	190/1/4

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het EESC is van mening dat de energie-infrastructuur, net als de transport- en distributie-infrastructuur, niet als doorsnee handelswaar mag worden behandeld maar als een dienst van algemeen belang voor de economie en de bevolking moet worden aangemerkt.

1.2. Recente ontwikkelingen op de elektriciteitsmarkt hebben duidelijk gemaakt dat het van het grootste belang is een nieuw en beter evenwicht te vinden tussen publieke en particuliere entiteiten op de elektriciteitsmarkt. Het EESC is ervan overtuigd dat er in het bijzonder op moet worden gelet dat de uitbreiding van de netten, met inbegrip van de grensoverschrijdende interconnecties — zowel onshore als offshore — wordt beschouwd als kritieke infrastructuur van zwaarwegend openbaar belang, dat klimaatbescherming wordt aangemerkt als doelstelling van de regulering en dat, meer in het algemeen, de plannen voor hernieuwbare energie en voor het elektriciteitsnet beter op elkaar worden afgestemd. Hiervoor zijn concrete voorschriften in de Europese wetgeving dringend noodzakelijk.

1.3. Het EESC spreekt zijn krachtige steun uit voor inspanningen om de interconnectiviteit tussen de lidstaten op het gebied van energieverbindingen — zowel onshore als offshore — te vergroten, op een wijze die in overeenstemming is met de klimaatdoelstellingen van de EU en die de huidige koolstofafhankelijkheid vermindert en deze in de toekomst voorkomt. Verder pleit het voor maatregelen om een geharmoniseerde handel te waarborgen.

1.4. Het EESC beveelt aan om meer te investeren in de totstandbrenging van een hogere netwerkcapaciteit, zowel binnen de grenzen als grensoverschrijdend, en met name de aansluitingen op het gasnet aan te passen (bijv. door de uitfasering van lagetemperatuurwarmte en de geleidelijke invoering van hernieuwbare gassen, voornamelijk voor industriële locaties). Voor een gedecentraliseerde energieproductie en om over te schakelen op door waterstof aangedreven industriële processen moet tijdig worden gezorgd voor de juiste infrastructuur op de juiste plaats, gelet op de energietransitie en de daarmee gepaard gaande structurele veranderingen.

1.5. Met het oog op de stijgende vraag benadrukt het EESC dat aanzienlijke investeringen moeten worden gedaan in elektriciteitsnetwerken om de Europese economie te stimuleren en hoogwaardige (groene) banen te creëren.

1.6. Het EESC herhaalt zijn pleidooi voor een “gouden regel” om te zorgen voor investeringen in algemene infrastructuur. Tegelijkertijd kunnen en moeten overheidsinvesteringen als hefboom dienen voor particuliere investeringen, gezien de positieve effecten op de arbeidsmarkt en het economisch welzijn.

1.7. Het EESC herhaalt dat in de hele EU grootschalige investeringen in slimmere, flexibele energie-infrastructuur absoluut noodzakelijk zijn. Tegelijkertijd maken sommige ondernemingen in de energiesector aanzienlijke winsten, die momenteel nog niet worden omgezet in netwerkinvesteringen op de geliberaliseerde markt. Hoewel de lidstaten tijdelijke opties hebben om het overschot aan inkomsten te beheren⁽¹⁾, is de toekomst van deze maatregelen onzeker, aangezien zij medio 2024 zullen worden geëvalueerd. Bovendien zorgen de huidige maatregelen niet voor een stabiel financieel verband tussen de particuliere sector en de benodigde netwerkinvesteringen (zoals ook vermeld in het EU-actieplan voor netwerken⁽²⁾).

1.8. Er moeten meer bindende maatregelen komen voor transmissiesysteembeheerders (TSB's) en distributiesysteembeheerders (DSB's), terwijl tegelijkertijd energieproducenten moeten worden betrokken bij maatregelen voor de netwerkstabiliteit, om hun acties beter te coördineren en het net te laten profiteren van de digitalisering. Het Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) moet daarom worden uitgerust met bevoegdheden die het in staat stellen om, in het belang van heel Europa, sneller maatregelen te nemen.

1.9. Energie-infrastructuur zoals grootschalige energie-installaties moet bijzondere aandacht krijgen vanuit het oogpunt van de veiligheid. De bescherming van kritieke infrastructuur is belangrijk voor het veiligstellen van de voorziening. Zeker in het licht van recente geopolitieke ontwikkelingen moet (cyber)veiligheid een nog hogere prioriteit krijgen.

1.10. Gezien het belang van hernieuwbare gassen voor het koolstofvrij maken van de industrie en de energieproductie, moet voor de nodige transport- en opslaginfrastructuur worden gezorgd en moeten flexibiliteitsopties (zoals Power-2-gas) worden ontwikkeld.

2. Achtergrond

2.1. Het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU heeft het EESC verzocht een verkennend advies op te stellen en daarin voorstellen te doen voor de planning van grensoverschrijdende energie-infrastructuur. Een dergelijke planning is nodig om een duurzaam energiesysteem tot stand te brengen dat kosteneffectief is, zowel voor het ontwikkelen, integreren en transporteren van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen als voor de invoer en het transport van waterstof, bij voorkeur uit hernieuwbare energiebronnen. De behoefte aan fysieke infrastructuur kan niet los worden gezien van de vraag hoe geïntegreerde planning, toezicht en financiering moeten worden beheerd. Er moet ook rekening worden gehouden met tal van sociale en economische uitdagingen.

2.2. Het EESC heeft zich de afgelopen tijd gebogen over de uitdagingen waarmee de energiemarkt momenteel wordt geconfronteerd en heeft hierover verschillende adviezen uitgebracht, waarvan sommige in dit advies worden genoemd⁽³⁾.

2.3. Afnemers van elektriciteit worden nog steeds geconfronteerd met hoge kosten, terwijl het voornamelijk de energieproducenten zijn die profiteren van de winst uit elektriciteitsopwekking, niet de TSB's en DSB's, en al zeker niet de afnemers, die in het verleden al veel groene energie-installaties hebben voorgefinancierd (bijv. via teruglevertarieven voor hernieuwbare energie). Daarom is het absoluut noodzakelijk dat netten, en met name interconnectoren, efficiënt werken, zodat eindgebruikers kunnen profiteren van het feit dat grensoverschrijdende energiehandel leidt tot minder prijsverschillen tussen de lidstaten.

2.4. Ondanks de aanvankelijke kritiek van de Commissie tijdens de fase waarin de elektriciteitsprijzen door het dak gingen, hielden de elektriciteitsbeurzen uiteindelijk vast aan het bestaande, op het "merit order"-beginsel gebaseerde tariefsysteem. De dagprijzen van ongeveer 900 EUR/MWh veroorzaakten echter enorme verstoringen op de energiemarkten en leidden onder meer tot kortetermijnproblemen voor grote energieleveranciers en — vooral — voor hun eindafnemers.

2.5. De nationale opties voor opwekking van energie lopen sterk uiteen en op het hoogtepunt van de energiecrisis leidde dit ook tot verschillende gevolgen voor elektriciteitsafnemers. Wanneer er sprake is van een goed ontwikkelde grensoverschrijdende handel in elektriciteit kan energie worden opgewekt en gedistribueerd op een zo kostenefficiënt mogelijke manier. Dit moet echter op transparante wijze en in overeenstemming met het algemeen belang gebeuren.

⁽¹⁾ Verordening (EU) 2022/1854 van de Raad van 6 oktober 2022 betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen (PB L 261 I van 7.10.2022, blz. 1).

⁽²⁾ Mededeling van de Europese Commissie "Netwerken: ontbrekende schakels — EU-actieplan voor netwerken" (voorlopige titel, niet beschikbaar in NL).

⁽³⁾ Zie onder meer PB C 293, 18.8.2023, blz. 127, PB C 184, 25.5.2023, blz. 93, PB C 293, 18.8.2023, blz. 112, PB C 75, 28.2.2023, blz. 102, PB C 323, 26.8.2022, blz. 123 en PB C 486, 21.12.2022, blz. 185.

2.6. De uitbreiding en transformatie van het net hebben vertraging opgelopen, onder meer als gevolg van ontoereikende stimulansen voor digitalisering. De bestaande netten zijn niet langer geschikt voor de transmissie en distributie van de huidige hoeveelheden energie uit volatiele bronnen. Om netwerkstoringen in het gedigitaliseerde energiesysteem te voorkomen en een gunstig fysiek kader te creëren voor de verdere uitrol van hernieuwbare energie, zijn er dringend anticiperende investeringen nodig in de transformatie van het energiesysteem en de ontwikkeling en uitbreiding van het net.

2.7. Een geografisch ongelijke uitbreiding van hernieuwbare-energiecentrales leidt ertoe dat compenserende maatregelen moeten worden genomen binnen de netzones in de lidstaten. Deze compenserende maatregelen moeten worden uitgevoerd door het transmissienet; dit leidt echter weer tot een gebrek aan capaciteit in het transmissienet voor de internationale handel in elektriciteit.

2.8. De komende jaren zullen nieuwe bevoorradingsbronnen, zoals LNG uit de VS en Qatar, de levering van aardgas waarborgen. Gezien de hoge prijs en het grote milieueffect van LNG kan dit echter slechts een tijdelijke oplossing zijn. Dit is van belang in het licht van de oproep van het EESC ⁽⁴⁾ om minder strategisch afhankelijk te worden van onbetrouwbare derde landen.

2.9. De traditionele transportroutes voor gas vanuit het noorden (Nordstream) en het oosten (Yamal en Transgas) verliezen aan belang, waardoor nieuwe verbindingen via nieuwe en bestaande pijpleidingen binnen Europa nodig zijn om de transportcapaciteit vanuit het zuiden en westen te vergroten. Tegelijkertijd hebben de oostelijke lidstaten de mogelijkheid bestaande pijpleidinginfrastructuur te gebruiken om de productie van hernieuwbaar gas te bevorderen. Dit kan de lokale zelfvoorziening veiligstellen en biedt exportmogelijkheden naar Midden-Europa.

2.10. De offshore windparken hebben een bepaald niveau van energieopwekkingspotentieel bereikt waardoor op sommige momenten een zekere mate van flexibiliteit nuttig is. Dynamische opwekking van elektriciteit of waterstof (bijv. door middel van elektrolyse ter plaatse) op basis van de vereisten van TSB's is nuttig om congestie te voorkomen en de economische haalbaarheid te waarborgen. Naast de TSB-vereisten kan integratie van op de energiemarkt gebaseerde opslagcapaciteit nuttig zijn om eventuele turbulentie in de toekomstige gasvoorziening te stabiliseren.

2.11. Energie-infrastructuur (zoals grote wind- en zonneparken en transmissiesystemen) moet, nu meer dan ooit, worden beschouwd als behorend tot de kritieke infrastructuur en vereist bijzondere aandacht qua (cyber)veiligheidsmaatregelen, met name in het licht van de recente geopolitieke ontwikkelingen.

2.12. De productie van biomethaan is zeer duur, maar kan toch een waardevolle bijdrage leveren aan de huidige energievoorziening. In REPowerEU wordt voorgesteld dat de productie van biomethaan moet worden opgevoerd tot 35 bcm tegen 2030. Biomethaan biedt de mogelijkheid om gebruik te maken van bestaande infrastructuur, waardoor de kosten voor het converteren van pijpleidingen en compressorstations lager uitvallen, terwijl waterstof hoge conversiekosten met zich meebrengt en daarom eerder geschikt is voor lokale toepassingen.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Energie-infrastructuur mag, net als infrastructuur voor het transport en de distributie van energie, niet worden behandeld als doorsnee handelswaar: het is een hoeksteen van ons economisch en sociaal systeem en dus een centraal onderdeel van de openbare dienstverlening. De levering van energie wordt dan ook aangemerkt als een dienst van algemeen belang voor de economie en de bevolking. Wel moeten de elektriciteitstransmissienetwerken tussen de lidstaten absoluut worden uitgebreid om voor een milieuvriendelijke, betaalbare en betrouwbare energievoorziening te zorgen en om de rechten van burgers als energieconsumenten te waarborgen. Om op EU-niveau een op de gemeenschap en solidariteit gebaseerde voorzieningszekerheid tot stand te brengen is een goed ontwikkelde infrastructuur nodig met speciale aandacht voor dit aspect. Structurele congestie binnen en tussen lidstaten leidt echter regelmatig tot verstoringen die hoge kosten met zich meebrengen. Hier moet zo snel mogelijk iets aan worden gedaan.

3.2. De recente ontwikkelingen op de elektriciteitsmarkt hebben duidelijk gemaakt dat het van het grootste belang is een nieuw en adequaat evenwicht te vinden tussen publieke en particuliere entiteiten op de elektriciteitsmarkt. Het EESC heeft deze problematiek reeds uitgebreid behandeld in enkele eerdere adviezen ⁽⁵⁾. Het is ervan overtuigd dat er in het bijzonder op moet worden gelet dat de uitbreiding van de netten wordt omschreven als een kwestie van zwaarwegend openbaar belang, dat klimaatbescherming wordt aangemerkt als doelstelling van de regulering en dat, meer in het algemeen, de plannen voor hernieuwbare energie en voor het elektriciteitsnet beter op elkaar worden afgestemd. Hiervoor zijn concrete voorschriften in de Europese wetgeving dringend noodzakelijk.

⁽⁴⁾ Zie onder meer OJ C 275, 18.7.2022, p. 80.

⁽⁵⁾ Zie bijv. OJ C 486, 21.12.2022, blz. 67.

3.3. Het EESC herhaalt dat er in de hele EU grootschalige investeringen in energie-infrastructuur nodig zijn en dat het energiesysteem slimmer en flexibeler moet worden gemaakt. Verschillende tekortkomingen, zoals een niet-flexibel transmissie- en distributienet als gevolg van onvoldoende investeringen in energie-infrastructuur, leiden ertoe dat het systeem overbelast raakt. Sommige energieleveranciers hebben flink geprofiteerd van de marktsituatie, maar er is niet genoeg geïnvesteerd in slimme netwerken om de doelstellingen van de energietransitie te halen. In een geliberaliseerde markt waarin de transmissie en productie van energie van elkaar gescheiden zijn, leiden deze winsten niet tot investeringen in het net. Daarom moeten netinvesteringen die gebruikmaken van het kapitaal van energiebedrijven (tot op zekere hoogte met inachtneming van de regels van de energiemarkt) worden gebruikt om de infrastructuur te ontwikkelen. In het algemeen moeten de noodzakelijke voorwaarden (uitbreiding van het net, opslagcapaciteit, enz.) worden gecreëerd om ervoor te zorgen dat de geproduceerde energie ook echt kan worden gebruikt. Op deze manier worden lidstaten met een overschot aan potentieel voor elektriciteitsopwekking gestimuleerd om zich zo te ontwikkelen dat zij niet alleen in hun eigen energiebehoeften voorzien maar ook in die van andere lidstaten.

3.4. Het EESC beveelt aan om met het oog op governance en beheer meer aandacht te besteden aan synergieën met ander energiebeleid, zoals de nieuwe industriestrategie van de EU.

3.5. Het tempo van de transitie verschilt sterk van lidstaat tot lidstaat en wordt niet gecoördineerd met de uitbreiding van de netwerkinfrastructuur. Dit geldt bijvoorbeeld voor Duitsland, dat door de uitbreiding van windenergie in het noorden en het gebrek aan capaciteit in het zuiden in twee prijszones uiteen dreigt te vallen. Structurele netwerkcongestie en de noodzaak om deze congestie te beheren (redispatching) moeten worden vermeden door zo snel mogelijk, doelgericht en met een goed gecoördineerde aanpak op nationaal en Europees niveau, transmissiesystemen te ontwikkelen. Dit is met name van belang omdat een nog zwaarder beroep op de transmissienetwerken zal worden gedaan door de verplichting om vanaf 2025 tot 70 % van de grensoverschrijdende transmissiecapaciteit beschikbaar te stellen voor grensoverschrijdende handel⁽⁶⁾.

3.6. Het EESC beveelt aan om meer te investeren in de totstandbrenging van een hogere netwerkcapaciteit en met name de aansluitingen op het gasnet aan te passen. Voor een gedecentraliseerde energieproductie en om over te schakelen op door waterstof aangedreven industriële processen moet tijdig worden gezorgd voor de juiste infrastructuur op de juiste plaats, gelet op de energietransitie en de daarmee gepaard gaande structurele veranderingen.

3.7. Gezamenlijke actie zoals samenwerking tussen slimme steden en gemeenschappen kan de beste en meest betaalbare oplossingen bieden die een regio nodig heeft. Investeringen in infrastructuur voor hernieuwbare energie (bijv. fotovoltaïsche systemen) in afgelegen gebieden kunnen helpen om de concurrentie tussen landgebruik voor resp. energiegerelateerde en agrarische doeleinden te verminderen, gezien de kosten van netwerktoegang en -exploitatie in de perifere gebieden. Er moet worden geanticipeerd en controle worden uitgeoefend op de lokale vraag, die bepaalt of er een enorm terugslag-effect zal zijn op hogere netwerkniveaus (bijv. pieken in zonne-energie tijdens de zomermaanden).

3.8. Het EESC is ervan overtuigd dat bij de vaststelling van nettarieven een principiële onderscheid moet worden gemaakt tussen prosumptanten en consumenten. Met het oog hierop moeten de nettarieven worden gedifferentieerd om rekening te houden met de individuele mogelijkheden van elektriciteitsafnemers. Wie flexibiliteit kan bieden, moet dat doen. Tegelijkertijd mogen degenen die dat niet kunnen geen nadeel ondervinden van "inflexibel" gedrag. Zoals vermeld in advies TEN/798 moet bijzondere aandacht worden besteed aan kwetsbare groepen. Het EESC is in het algemeen groot voorstander van prijsgerelateerde maatregelen ten gunste van eindafnemers en ter bescherming van kwetsbare huishoudens.

3.9. Omdat in het verleden is verzuimd om de laagste netniveaus te versterken, zijn knelpunten en vertragingen bij de ontwikkeling van hernieuwbare energie ontstaan. De sterke toename van huishoudelijke en commerciële fotovoltaïsche systemen en grote installaties voor zonnepanelen in open velden zijn hiervan duidelijk het gevolg.

3.10. Sommige TSB's⁽⁷⁾ gaan ervan uit dat over een paar jaar veel grote batterijen op het elektriciteitsnet zullen worden aangesloten en dat dit niet alleen grote gevolgen zal hebben voor de uitrol van basislastcentrales, maar ook eisen zal stellen aan de inrichting van het nationale en grensoverschrijdende elektriciteitsnet.

3.11. Slimme of gedigitaliseerde netwerken, met name distributienetten, zijn van essentieel belang om elektriciteitsafnemers in staat te stellen deel te nemen aan nieuwe vormen van burgerenergie, zoals hernieuwbare-energiegemeenschappen. Om deze tot stand te brengen, moeten zowel technische als administratieve belemmeringen worden weggenomen.

3.12. Het EESC herhaalt zijn eerdere pleidooi (advies TEN/798) voor doeltreffende stimulansen om te investeren in de digitalisering van elektriciteitsnetten. Tegelijkertijd moeten flexibiliteitsmarkten worden ontwikkeld om flexibele consumptie, opwekking en prosumptie op basis van digitale technologieën aantrekkelijk te maken.

⁽⁶⁾ Overeenkomstig artikel 16, lid 8, van de verordening betreffende de interne markt voor elektriciteit.

⁽⁷⁾ <https://www.volkskrant.nl/economie/is-de-energietransitie-gebaat-bij-co2-arme-nucleaire-centrales~bf2710e5/>.

3.13. Er moeten meer bindende maatregelen komen voor TSB's en DSB's, maar ook voor energieproducenten, om hun acties beter te coördineren en het net te laten profiteren van de digitalisering. In plaats van louter toezicht en vrijwillige samenwerking, met name bij grensoverschrijdende handel, is er behoefte aan meer bindende maatregelen. Het ACER moet daarom worden uitgerust met bevoegdheden die het in staat stellen om, in het belang van heel Europa, sneller maatregelen te nemen.

3.14. Energiehandelaren gebruiken de infrastructuur van het elektriciteitsnet voor hun grensoverschrijdende doorvoerttransacties, echter zonder doorvoerkosten te betalen voor het gebruik van de infrastructuur, en vaak met beperkte voordelen voor eindafnemers. Het EESC dringt erop aan dat de lidstaten hun ontwikkelingsplannen coördineren en pleit voor een op solidariteit gebaseerde financiering voor de ontwikkeling van netwerken, met inbegrip van verbindingen tussen havens en spoorwegen, zoals reeds het geval is voor grensoverschrijdend vervoer⁽⁸⁾.

3.15. In samenhang met slimme netwerken moet ook bijzondere aandacht worden besteed aan de behoefte aan flexibiliteit in het elektriciteitsnet. Door de belasting van het netwerk actief te timen wordt de druk op elektriciteitsnetten verminderd en neemt ook de behoefte aan uitbreiding van afzonderlijke netwerkgebieden af. Dit leidt tot onmiddellijke kostenbesparingen omdat netwerkuitbreiding in deelgebieden van het net wordt vermeden.

3.16. Om de elektriciteitsmarkt doeltreffend en flexibel te laten functioneren, niet alleen op hoog- en middenspanningsniveau, zijn grootschalige flexibiliteitsopties nodig, zoals een ruime opslagcapaciteit. Om de elektriciteitsinfrastructuur als geheel sterker te maken, is het bovendien wenselijk om de kleinschalige flexibiliteitsmogelijkheden van prosumenten (op laagspanningsniveau) te bundelen. Hierbij valt te denken aan huishoudens met eigen zonnepanelen, een beperkte opslagfaciliteit en een warmtepomp.

3.17. Het EESC is van mening dat de kostenvoordelen van goedkope opwekkingstechnologieën met concurrerende opwekkingskosten ook rechtstreeks en op transparante wijze moeten worden doorberekend aan de eindafnemers. Om dit te garanderen moeten energiehandelaren ze op een betrouwbare wijze en zo snel mogelijk aan hun klanten doorgeven. Flexibele tarieven met vastgestelde prijsplafonds en maandelijks facturen bieden de mogelijkheid om tijdig te reageren op prijsontwikkelingen en om eindafnemers een sterke prikkel te geven om te handelen op een manier die het hele systeem ten goede komt. Om een betaalbare basisenergievoorziening te waarborgen, moet tegelijkertijd het basisenergieverbruik tegen gereguleerde prijzen worden gegarandeerd voor kwetsbare huishoudens en bedrijven.

3.18. De verdere ontwikkeling van de grensoverschrijdende handel, netwerkkwesties en vooral zonnepanelen voor zelfvoorziening heeft zeer uiteenlopende gevolgen voor de afnemers van elektriciteit. Hoewel prosumenten actief kunnen vermijden om bij te dragen aan solidariteitskosten zoals netwerkfinanciering, worden consumenten met steeds hogere kosten opgezadeld⁽⁹⁾. Daarom is het van cruciaal belang een Europese oplossing te ontwikkelen voor een op solidariteit gebaseerde elektriciteitsmarkt en prijsstelling.

3.19. Het EESC is van mening dat individuele maatregelen, zoals elektriciteitssubsidies voor bedrijven, contraproductief zijn. Dergelijke geïsoleerde niet-structurele maatregelen verstoren de elektriciteitsmarkten en hebben rechtstreekse gevolgen voor de grensoverschrijdende handel in energie.

3.20. Het EESC erkent dat de investeringen in elektriciteitsnetten enorm moeten worden opgevoerd, aangezien de vraag op alle niveaus toeneemt. Alleen al de investeringen in transmissienetwerken zouden met ten minste 2 miljard EUR per jaar moeten stijgen⁽¹⁰⁾. Voor distributienetwerken zullen waarschijnlijk vergelijkbare investeringen nodig zijn om een betrouwbare integratie van hoogwaardige toepassingen zoals warmtepompen, elektrische auto's en fotovoltaische systemen mogelijk te maken. Dit biedt kansen om toegevoegde waarde te creëren voor de Europese economie en om hoogwaardige (groene) banen te behouden en te creëren.

3.21. Voor een koolstofvrije gasvoorziening zijn investeringsprogramma's van ten minste 4 miljard EUR per jaar nodig⁽¹¹⁾ om productielocaties voor hernieuwbaar gas en belangrijke pijpleidingverbindingen te ontwikkelen. Wat pijplijnprojecten betreft, moet erop worden toegezien dat productielocaties en verbruikscentra zo dicht mogelijk bij elkaar worden gebracht om onnodige uitbreiding van pijpleidingen te voorkomen, rekening houdend met de verschillen tussen het energieproductiepotentieel van de lidstaten als gevolg van hun uiteenlopende geografische omstandigheden.

⁽⁸⁾ Zie PB C 290, 29.7.2022, blz. 120, paragraaf 1.5.

⁽⁹⁾ Zie PB C 184, 25.5.2023, blz. 93, paragraaf 3.12.

⁽¹⁰⁾ TYNDP 2022 Scenario Report Version April 2022.

⁽¹¹⁾ ENTSO-G Ten Year Network Development Plan 2022.

3.22. Er worden nu reeds voorbereidingen getroffen om waterstof te transporteren binnen de EU door bestaande aardgaspijpleidingen te converteren en gebruik te maken van nieuw aangelegde waterstofpijpleidingen. Gezien de vervoersafstand tussen vraag en aanbod, moet bij infrastructuurplanning rekening worden gehouden met energie-efficiëntie. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee die worden doorberekend in de nettarieven voor gasafnemers. Het EESC pleit daarom voor een brede financieringsbasis, naar het voorbeeld van de elektriciteitssector, die niet alleen nettarieven of belastingen, maar ook op andere bronnen omvat (bijv. ETS-inkomsten, specifieke belastinginkomsten, RepowerEU, de herstel- en veerkrachtfaciliteit, cohesiefondsen enz.). Anders zullen de kosten voor de eindafnemers veel hoger uitvallen, waardoor het maatschappelijk draagvlak voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie op lange termijn kleiner zal zijn ⁽¹²⁾.

3.23. Het belang van hernieuwbare gassen (zoals waterstof en biomethaan) voor het koolstofvrij maken van de industrie en de energieproductie spreekt voor zich. Daarom moet worden voorzien in transport- en opslaginfrastructuur en moeten flexibiliteitsopties worden ontwikkeld (bijv. Power-2-gas).

3.24. Het EESC herhaalt zijn pleidooi ⁽¹³⁾ voor een "gouden regel" om te zorgen voor investeringen in algemene infrastructuur. Tegelijkertijd kunnen en moeten overheidsinvesteringen als hefboom dienen voor particuliere investeringen, gezien de positieve effecten op de arbeidsmarkt en het economisch welzijn.

3.25. Om een rechtvaardige transitie te waarborgen, moeten alle belanghebbenden (huishoudens, landbouw en bedrijven) bijdragen aan de kosten van de transformatie, rekening houdend met hun werkelijke verbruik. In het algemeen moet bij elke maatregel rekening worden gehouden met de sociale dimensie om het maatschappelijk draagvlak niet in gevaar te brengen en positieve ontwikkelingen in de regionale economie mogelijk te maken, met inbegrip van nieuwe banen ⁽¹⁴⁾.

Brussel, 18 januari 2024.

Voorzitter van het
Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE

⁽¹²⁾ Zie onder meer PB C 75, 28.2.2023, blz. 102 paragraaf 1.2 en PB C 184, 25.5.2023, blz. 93 paragraaf 3.9.

⁽¹³⁾ Zie onder meer PB C 349, 29.9.2023, blz. 87, PB C 184, 25.5.2023, blz. 93, PB C 75, 28.2.2023, blz. 102, PB C 275, 18.7.2022, blz. 50.

⁽¹⁴⁾ PB C 367, 10.10.2018, blz. 1.